

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-768/19 – 1

Kohtuasi C-768/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

18. oktoober 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesverwaltungsgericht (Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. august 2019

Vastustaja ja kassatsioonkaebuse esitaja:

Saksamaa Liitvabariik

Kaebaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

SE

[...]

Bundesverwaltungsgericht

KOHTUMÄÄRUS

[...]

Halduskohtuasjas

1. SE

[...]

[...]

kaebaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses,

[...] [lk 2] [...]

versus

Saksamaa Liitvabariik,

[...]

vastustaja ja kassatsioonkaebuse esitaja,

menetlusosaline:

Der Vertreter des Bundesinteresses
beim Bundesverwaltungsgericht (Saksamaa Liitvabariigi huvide esindaja
Bundesverwaltungsgericht'i (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus)
juures),
[...] 10557 Berliin,

tegi Bundesverwaltungsgericht'i (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus)
1. kolleegium 15. augustil 2019 toimunud kohtuistungil esitatud arvestades
[...]

järgmise kohtumääruse:

Menetlus peatatakse.

Euroopa Liidu Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmised
eelotsuse küsimused:

1. Kas varjupaigataotleja puhul, kes on enne seda, kui tema laps, kellele tal oli päritoluriigis olemas perekond, sai täisealiseks ja kellele oli enne täisealiseks saamist esitatud kaitsetaotluse alusel antud pärast täisealiseks saamist täiendava kaitse seisund (edaspidi „täiendava kaitse saaja“), sisenenud täiendava kaitse saaja vastu võtnud liikmesriiki ja seal samuti esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse (edaspidi „varjupaigataotleja“), tuleb juhul, kui kohaldatakse riigisisest õigusnormi, mis viitab seoses täiendava kaitse saajast tuleneva õigusega saada täiendavat kaitset direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punktile j, vastamisel küsimusele, kas täiendava kaitse saaja on „alaealine“ direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses, lähtuda kuupäevast [lk 3], mil tehti otsus varjupaigataotleja varjupaigataotluse kohta, või varasemast kuupäevast, näiteks kuupäevast, mil

- a) täiendava kaitse saajale anti täiendava kaitse seisund,
- b) varjupaigataotleja esitas varjupaigataotluse,
- c) varjupaigataotleja sisenes vastuvõtvasse liikmesriiki või

d) täiendava kaitse saaja esitas varjupaigataotluse?

2. Juhul

a) kui aluseks tuleb võtta taotluse esitamise kuupäev:

kas sellega seoses tuleb lähtuda kirjalikult, suuliselt või muul viisil esitatud kaitsetaotlusest, mis on liikmesriigi asutusele, kelle pädevuses on varjupaigataotluse kohta otsuse tegemine, teatavaks saanud (varjupaigataotlus), või ametlikust rahvusvahelise kaitse taotlusest?

b) kui aluseks tuleb võtta varjupaigataotleja riiki sisenemise kuupäev või kuupäev, mil ta esitab varjupaigataotluse: kas seejuures omab tähtsust see, et sel kuupäeval ei olnud kaitsetaotluse kohta, mille esitas taotleja, kellele hilisemal kuupäeval anti täiendava kaitse seisund, veel otsust tehtud?

3. a) Millised nõuded tuleb punktis 1 kirjeldatud olukorras esitada, et varjupaigataotleja puhul oleks tegemist „pereliikmega“ (direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkt j), kes viibib „seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega samas liikmesriigis“, kus viibib isik, kellele on antud rahvusvahelise kaitse seisund ja kellel tal „oli [perekond] juba olemas päritoluriigis“? Kas see eeldab eelkõige seda, et täiendava kaitse saaja ja varjupaigataotleja perekonnaelu põhiõiguste harta artikli 7 tähenduses jätkub vastuvõtvast liikmesriigis, või piisab siinjuures pelgalt sellest, et täiendava kaitse saaja ja varjupaigataotleja viibivad samal ajal vastuvõtvast liikmesriigis? Kas vanem on pereliige ka siis, kui riiki sisenemine ei järginud konkreetse juhtumi asjaoludel eesmärki vastutada tegelikult direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses isiku eest, kellele on antud rahvusvaheline kaitse ja kes on veel alaealine ega ole abielus? [lk 4]

b) Juhul kui kolmanda küsimuse punktile a tuleb vastata nii, et täiendava kaitse saaja ja varjupaigataotleja perekonnaelu põhiõiguste harta artikli 7 tähenduses peab olema vastuvõtvast liikmesriigis jätkunud, siis kas on tähtis see, mis kuupäeval perekonnaelu jätkus? Kas sellega seoses tuleb eelkõige lähtuda sellest, kas perekonnaelu jätkus ettenähtud ajavahemiku jooksul pärast varjupaigataotleja riiki sisenemist, kuupäeval, mil varjupaigataotleja varjupaigataotluse esitas, või kuupäeval, mil täiendava kaitse saaja oli veel alaealine?

4. Kas varjupaigataotleja staatus pereliikmena direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses lõpeb täiendava kaitse saaja täisealiseks saamisega, mistõttu langeb ära vastutus isiku eest, kes on alaealine ega ole abielus? Juhul kui sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt: kas pereliikme staatus (ja sellega seotud õigused) jätkub (jätkuvad) pärast seda kuupäeva ilma ajalise piiranguta või lõpevad need pärast teatud (kui jah, siis millist?) ajavahemikku või teatud sündmuste (kui jah, siis milliste?) saabumisel?

Põhjendused

I.

- 1 Kaebaja 1 (edaspidi „kaebaja“) taotleb täiendava kaitse seisundit.
- 2 Kaebaja on tema enda kinnitusel Afganistani kodanik. Ta on 20. aprillil 1998 sündinud poja isa. Tema poeg sisenes 2012. aastal Saksamaa Liitvabariigi territooriumile. Bundesamt'i (Saksamaa Liitvabariigi Rände- ja Pagulasamet, edaspidi „amet“) 13. mai 2016. aasta õigusjõustunud otsusega jäeti tema varjupaigataotlus rahuldamata ja talle anti täiendava kaitse seisund.
- 3 Kaebaja sisenes tema enda kinnitusel 2016. aasta jaanuaris maismaad mööda Saksamaa Liitvabariiki. Ta esitas 2016. aasta veebruaris varjupaigataotluse ja 21. aprillil 2016 ametliku rahvusvahelise kaitse taotluse. Amet jättis rahuldamata tema taotlused, milles ta palus tunnustada teda varjupaigataotlejana, anda talle pagulasseisund [lk 5] või täiendava kaitse seisund ning tuvastada, et vastavalt Aufenthaltsgesetz'i (seadus välismaalaste elamise, töötamise ja lõimimise kohta Saksamaa Liitvabariigi territooriumil, edaspidi „AufenthG“) § 60 lõikele 5 ja lõike 7 esimesele lausele ei või teda teise riiki välja või tagasi saata.
- 4 Vaidlustatud kohtuotsusega kohustas halduskohus vastustajat andma kaebajale, kellel on täiendava kaitse saanud vallaline alaealine laps, varjupaigaseaduse (Asylgesetz, edaspidi „AsylG“) § 26 lõike 5 alusel koostoimes artikli 3 esimese lausega täiendava kaitse seisundi. Kaebaja poeg oli siinjuures määrava tähtsusega kuupäeval, mil esitati varjupaigataotlus, veel alaealine. Sellega seoses tuleb varjupaigataotlus arvata esitatuks niipea, kui pädev asutus saab teada kaitset taotleva isiku varjupaigataotlusest.
- 5 Otse kassatsioonikohtule esitatud kaebuses heidab vastustaja ette AsylG § 26 lõike 3 esimese lause rikkumist. Faktilise ja õigusliku olukorra hindamisel tuleb vastavalt AsylG § 77 lõike 1 esimesele lausele põhimõtteliselt ja nii ka käesoleval juhul võtta aluseks kuupäev, mil asja sisuliselt arutanud kohtus toimus viimane kohtuistung või – juhul, kui seda ei toimunud – kuupäev, mil asja sisuliselt arutanud kohus tegi menetlust lõpetava otsuse. AsylG § 26 lõige 3 ei näe siinjuures ette sõnaselget seadusest tulenevat erandit. Selle sätte kohaldamise tingimused ja ülesehitus kinnitavad, et igal juhul saab ainult isik, kes on täiendava kaitse seisundi saamise ajal veel alaealine, sellest oma nõude tuletada. Kõnealune säte järgib eesmärki kaitsta täiendava kaitse saanud alaealise erihuve saada kaitset; need huvid saavad tal põhimõtteliselt olla ainult nii kaua, kuni ta on alaealine. Isegi juhul, kui seoses alaealise staatusega tuleb lähtuda hoopis kuupäevast, mil tema vanem esitas varjupaigataotluse, ei ole sellest seisukohast määrava tähtsusega kuupäev, mil esitati sisuline varjupaigataotlus (AsylG § 13), vaid tähtis on ametliku varjupaigataotluse esitamise kuupäev (AsylG § 14). Seoses AsylG § 26 lõike 3 esimeses lauses kehtestatud nõudega esitada taotlus ei ole piisav, et pädev asutus – käesoleval juhul amet – üksnes teab varjupaigataotlusest.

Täiendava kaitse andmise eeltingimus on (ametlik) taotlus, mis on kehtiv vaid pädevale asutusele esitamise korral.

II

- 6 Menetlus tuleb peatada. Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) tuleb ELTL artikli 267 alusel esitada eelotsusetaotlus [lk 6] käesoleva kohtumääruse resolutsioonis sõnastatud küsimustes. Need küsimused puudutavad seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9; edaspidi „direktiiv 2011/95/EL“), artikli 2 punkti j.
- 7 1. Õiguslik hinnang antakse riigisisese õiguse, nimelt AsylGi alusel [...].
- 8 Kohtuvaidluse määrava tähtsusega õigusliku raamistiku moodustavad järgmised riigisisised õigusnormid:

AsylG § 13

(1) Varjupaigataotlusega on tegemist siis, kui välismaalase poolt kirjalikult, suuliselt või muul viisil avaldatud tahtest nähtub, et ta otsib Saksamaa Liitvabariigi territooriumil kaitset poliitilise tagakiusamise eest või taotleb kaitset väljasaatmise või sunniviisilise tagasisaatmise eest riiki, kus teda ähvardab tagakiusamine § 3 lõike 1 või suur kahju § 4 lõike 1 tähenduses.

[...]

AsylG § 14

(1) Varjupaigataotlus tuleb esitada ameti büroole, kes tegutseb välismaalaste vastuvõtuks pädeva vastuvõtukeskuse juures. [...]

[...]

AsylG § 26

[...]

(2) Varjupaigataotleja lapsele, kes on varjupaigataotluse esitamise kuupäeval alaealine ja vallaline, antakse taotluse korral varjupaigaõigus, kui välismaalasele varjupaigaõiguse andmine on muutunud vaidlustamatuks ning seda õigust ei saa tühistada ega tagasi võtta.

(3) Vanematele, kellel on varjupaigaõiguse saanud vallaline alaealine laps, või mõnele teisele täisealisele isikule direktiivi 2011/95/EL artikli 2 [lk 7] punkti j tähenduses antakse taotluse korral varjupaigaõigus, kui

- 1) varjupaigaõiguse andmine on muutunud vaidlustamatuks;
- 2) perekond direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j tähenduses oli juba olemas riigis, kus varjupaigataotlejat poliitiliselt taga kiusatakse;
- 3) nad on riiki sisenenud enne varjupaigaõiguse andmist või on varjupaigataotluse esitanud viivitamata pärast riiki sisenemist;
- 4) varjupaigaõigust ei saa tühistada ega tagasi võtta ja
- 5) neil on varjupaigaõiguse saanu isikuhooldusõigus.

Alaealise varjupaigataotleja õdede-vendade suhtes, kes on varjupaigataotluse esitamise kuupäeval alaealised, kehtivad esimese lause punktid 1–4 *mutatis mutandis*.

[...]

(5) Rahvusvahelise kaitse saanud isikute pereliikmete suhtes lõigete 1–3 tähenduses kohaldatakse lõikeid 1–4 *mutatis mutandis*. Varjupaigaõiguse asendab pagulasseisund või täiendav kaitse. (...)

[...]

AsylG § 77

(1) Selle seaduse kohaldamise üle toimuvates kohtumenetlustes lähtub kohus faktilisest ja õiguslikust olukorrast, mis valitses viimase kohtuistungi toimumise ajal; kui otsuse tegemisele ei eelnenud kohtuistungit, on määrava tähtsusega otsuse tegemise kuupäev. [...]

[...]

- 9 2. Eelotsuse küsimused on käesoleva kohtuasja lahendamise seisukohast asjakohased ja Euroopa Kohtul tuleb neid selgitada.
- 10 2.1. Eelotsuse küsimused on asjakohased, et otsustada kaebaja taotluse üle anda talle AsylG § 26 lõike 5 alusel koostoimes lõike 3 esimese lausega, arvestades seda, et tal on täiendava kaitse saanud vallaline alaealine laps, täiendava kaitse seisund.
- 11 Vastavalt AsylG § 26 lõike 3 esimesele lausele on kaebaja pereliige AsylG § 26 lõike 5 esimese lause tähenduses ja isa AsylG § 26 lõike 3 esimese lause tähenduses, ning seega oma vallalise poja vanem. Viimane on AsylG § 26 lõike 3 esimese lause ja direktiivi 2011/95/EL artikli 18 tähenduses täiendava kaitse saaja.

Täiendava kaitse seisundi andmist ei saa vaidlustada (AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punkt 1). Kooskõlas AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punktiga 2 oli perekond direktiivi 2011/95/EL [lk 8] artikli 2 punkti j tähenduses olemas Afganistanis, riigis, kus poega ähvardas suure kahju oht direktiivi 2011/95/EL artikli 15 tähenduses. Kaebaja sisenes riiki enne seda, kui tema poeg oli saanud täiendava kaitse (AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punkt 3). Miski ei võimalda oletada, et pojale täiendava kaitse andmine tuleb tühistada või tagasi võtta (vt AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punkt 4) ja seda, et kaebaja puhul on täiendava kaitse andmine AsylG § 26 lõike 4 esimeses lauses ja § 4 lõikes 2 nimetatud põhjustel välistatud.

- 12 Kaebaja taotlus anda talle kui vanemale täiendava kaitse seisund tuleks seega rahuldada, kui hindamise seisukohast määrava tähtsusega kuupäeval oli poeg alaealine AsylG § 26 lõike 3 esimese lause tähenduses ja kaebajale kuulus tema isikuhooldusõigus AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punkti 5 tähenduses.
- 13 AsylG § 26 lõikega 3 võeti riigisisese õigusesse üle direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõige 2 [...]. Selle kohaselt tagavad liikmesriigid rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele, kes individuaalselt ei kvalifitseeru sellisele kaitsele, õiguse nõuda artiklites 24–35 osutatud hüvesid riigisisese korra kohaselt ja niivõrd, kui võrd see on kooskõlas pereliikme isikliku õigusliku seisundiga. Perekonna mõiste ja seega ka pereliikme mõiste riigisisese nõudealuse tähenduses määratletakse vastavalt sõnaselgele viitele AsylG § 26 lõike 3 esimese lause punktis 2 direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kohaselt. Vastavalt direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmandale taandele kuulub rahvusvahelise kaitse saanud isiku „pereliikmete“ hulka, kui see isik on alaealine ega ole abielus, muu hulgas tema isa, kui see viibib seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega samas liikmesriigis ja perekond oli juba olemas päritoluriigis. Nimetatud sätte sõnastusest ei tulene üheselt mõistetavalt, milline kuupäev tuleb aluseks võtta, et hinnata, kas rahvusvahelise kaitse saanud isik on alaealine, ning kas – ja kui jah – siis millises ulatuses säilib isa [lk 9] kui pereliikme seisund ka pärast rahvusvahelise kaitse saanud isiku täisealiseks saamist.
- 14 2.2. Eelotsuse küsimusi peab selgitama Euroopa Kohus.
- 15 a) Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, millisest kuupäevast tuleb käesoleva kohtuasja asjaoludel lähtuda, et hinnata, kas täiendava kaitse saaja on alaealine direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses.
- 16 Liikmesriigi kohtupraktika lähtub seni osaliselt – vastavalt varjupaigamenetlust käsitlevates riigisisestes õigusnormides üldiselt kehtivale põhimõttele, mis on sätestatud AsylG §-s 77 – ka täiendava kaitse saaja alaealisuse hindamisel tema vanema esitatud varjupaigataotluse kohta tehtud otsuse kuupäevast (mis järgib vastavalt Saksa ülevõtmiskorrale alati ka tulenevat kaitset perekonnale, mis on õigusliku tagajärje poolest identne). Osaliselt peetakse aga piisavaks, et täiendava kaitse saaja oli kuupäeval, mil tema vanem esitas varjupaigataotluse, veel

alaealine. Sellega seoses lähtutakse põhjendusena enamasti liidu õigusnormidest ja kuupäeva sõnaselge kindlaksmääramine laste suhtes kohaldatava tuleneva rahvusvahelise kaitse puhul (vt AsylG § 26 lõige 2) kantakse hoolimata käesoleval juhul puudevatest õigusnormidest üle vanemate rahvusvahelisele kaitsele.

- 17 Direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punktist j ei nähtu sellega seoses vanemale täiendava kaitse seisundi andmise kontekstis üheselt mõistetavaid seisukohti. Asjaolu, et direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmandas taandes eristatakse sõnaselgelt täismineviku (seoses rahvusvahelise kaitse andmisega ja perekonna olemasoluga päritoluriigis) ja oleviku (seoses riigis viibimisega, vastutusega täiendava kaitse saaja eest ja alaealisusega) ajavorme, võiks osutada sellele, et täiendava kaitse saaja alaealisuse hindamisel tuleb lähtuda konkreetsest kuupäevast, näiteks kuupäevast, mil tehti otsus tema vanema esitatud (varjupaiga)taotluse kohta. Ka nõue, mille kohaselt peab esinema seos täiendava kaitse saaja varjupaigataotluse ja tema pereliikme viibimise vahel vastuvõttvas liikmesriigis, kinnitab, [lk 10] et täiendava kaitse saaja alaealisuse hindamisel jääb varaseim määrava tähtsusega kuupäev ajavahemikku pärast seda, kui pereliikmed on riiki alaliselt elama asunud. Sellele viitavad direktiivi ülesehitust arvestades ka varjupaigataotlejatega „kaasas olevate“ pereliikmete mainimine direktiivi 2011/95/EL põhjenduse 16 teises lauses ning direktiivi 2011/95/EL artiklis 23 ja põhjenduse 18 teises lauses kehtestatud perekonna ühtsuse (tagamise) põhimõte. Teleoloogilisest seisukohast kalduvad lapse huvide, võrdse kohtlemise ja õiguskindluse tagamise ning liidu õiguse praktilise tõhususe põhimõtted rääkima isiku alaealisuse hindamisel sellest kuupäevast lähtumise vastu, mil menetlus on juba hilises staadiumis. Otsuse tegemise kuupäeval juba täisealiseks saanud välismaalaste puhul ei ole neile järele reisinud vanemale täiendava kaitse andmine lapse huvide tagamiseks objektiivselt enam asjakohane.
- 18 Esimene eelotsuse küsimus ja ka järgmised küsimused puudutavad olukorda, kus täiendava kaitse saanud pereliiget, kellest tuleneb täiendava kaitse seisund, ei ole tunnustatud pagulasena, vaid talle on antud üksnes täiendava kaitse seisund. Selleks et teha kindlaks asjakohane kuupäev, võib eristada rahvusvahelise kaitse saajat, keda on tunnustatud pagulasena (direktiivi 2011/95/EL artikkel 13 jj), ja kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut, kelle on antud täiendava kaitse seisund (direktiivi 2011/95/EL artikkel 18 jj). Pagulasena tunnustamise kohta on direktiivi 2011/95/EL põhjenduses 21 märgitud, et pagulasena tunnustamine on deklaratiivne akt. Direktiivi 2003/86/EÜ artikli 2 punkti f käsitlevas 12. aprilli 2018. aasta kohtuotsuses C-550/16 (EU:C:2018:248, punkt 53 jj) tegi Euroopa Kohus sellest järelduse, et kui isik vastab pärast direktiivi 2011/95/EL II peatüki kohaselt rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist sisulistele tingimustele, on tal subjektiivne õigus pagulasseisundi saamiseks, ja seda isegi enne vastava ametliku otsuse tegemist, mistõttu ei olene direktiivi 2003/86/EÜ artikli 10 lõike 3 punktis a sätestatud perekonna taasühinemise õigus sellest, mis kuupäeval teeb liikmesriigi pädev asutus ametliku otsuse [lk 11] asjaomase isiku pagulaseks tunnustamise kohta. Olenemata küsimusest, kas direktiivi 2003/86/EÜ artikli 2 punktis f sätestatud mõiste määratlust käsitleva kohtupraktika saab üle kanda direktiivi 2011/95/EL artikli 2

punkti 1 peaaegu identsele määratlusele ja/või perekonna ühtsusele, mis tuleb vastavalt direktiivi 2011/95/EL artiklile 23 säilitada, ei ole täiendava kaitse andmise puhul esitatud samasugust põhjendust, mille kohaselt on nõutava tunnustamise puhul tegemist (pelgalt või esmajoones) deklaratiivse aktiga. Selle poolt, et tuleb eristada seost pagulaste kaitsega, mille puhul ei saa välistada pereliikmete sihipärast tagakiusamist jätkuva või olemasoleva perekondliku ühtekuuluvuse tõttu, ja seost täiendava kaitse andmisega, räägib lisaks see, et neil juhtudel soovib üks vanem perekonnale täiendava kaitse saamiseks tugineda oma lapsele, ilma et ta ise oleks esitanud mõjuvaid põhjendusi oletusele, et päritoluriiki tagasipöördumise korral ähvardab teda tööpoolest oht kannatada suurt kahju direktiivi 2011/95/EL artikli 15 tähenduses; oletus, et tagakiusamine puudutab ka pereliikmeid, ei ole siinkohal üldjuhul õigustatud.

- 19 b) Teise küsimuse punkti a eesmärk on juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse nii, et isiku alaealisuse hindamisel tuleb aluseks võtta kuupäev, mil täiendava kaitse saaja või tema pereliige esitas rahvusvahelise kaitse taotluse, selgitada järgmist küsimust selle kohta, kas taotluse esitamise kuupäevana tuleb käsitada sisulise varjupaigataotluse esitamise kuupäeva või ametliku varjupaigataotluse esitamise kuupäeva.
- 20 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT 2013, L 180, lk 60; edaspidi „direktiiv 2013/32/EL“) artikli 6 lõike 2 esimeses lauses [saksakeelne versioon] tehakse vahet rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise ja selle ametliku [sks k förmlich] esitamise vahel. See säte kohustab liikmesriike tagama, et rahvusvahelise kaitse taotluse esitanud isikul on tegelik võimalus esitada see ametlikult võimalikult kiiresti. Direktiivi 2013/32/EL artikli 6 lõige 3 lubab liikmesriikidel nõuda rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist isiklikult [lk 12] ja/või kindlaksmääratud kohas. Erandi direktiivi 2013/32/EL artikli 6 lõikes 3 sätestatud reeglist sätestab direktiivi 2013/32/EL artikli 6 lõige 4 (Euroopa Kohtu 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, punkt 101). Selle kohaselt loetakse ilma, et see piiraks direktiivi 2013/32/EL artikli 6 lõike 3 kohaldamist, rahvusvahelise kaitse taotlus esitatuks, kui asjaomase liikmesriigi pädevad asutused on saanud taotleja esitatud vormi või, kui see on ette nähtud riigisisese õigusega, ametliku aruande. Kooskõlas direktiivi 2013/32/EL artikli 6 lõigetega 2–4 ei tule sisulist varjupaigataotlust vastavalt AsylG § 13 lõikele 1 esitada teatud kindlas vormis, samal ajal kui AsylG § 14 lõike 1 esimese lause kohane ametlik varjupaigataotlus tuleb põhimõtteliselt esitada ameti pädevale büroole. Alles pärast seda, kui pädev asutus on ametliku varjupaigataotluse vastu võtnud, see registreeritakse ja sellest saab varjupaigataotlust käsitleva haldusmenetluse ese.
- 21 Seda, et isiku alaealisust tuleb hinnata taotluse ametliku esitamise kuupäeval, võiks kinnitada asjaolu, et direktiivi 2013/32/EL artikkel 6 annab liikmeriikidele õiguse nõuda taotluse esitamist ametlikult ja teeb neile üksnes ülesandeks võimaldada selle esitamist võimalikult kiiresti, ilma et kehtestataks konkreetseid tähtaegu. Olgugi et konkreetseid minimaalseid, tavapäraseid või maksimaalseid

tähtaegu ei ole kehtestatud [...], tuleb siiski võimaldada taotluse ametlikku esitamist viivitamata, seega ilma põhjendamatu viivitusega. Ei ole siiski selge, kas taotluse esitamise nõue on kooskõlas võrdse kohtlemise ja õiguskindluse ning *effet utile*'i põhimõttega.

- 22 c) Teise küsimuse punkti b eesmärk on juhul, kui täiendava kaitse saaja alaealisuse hindamisel tuleb aluseks võtta kuupäev, mil pereliige direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j tähenduses sisenes riiki, või kuupäev, mil viimane esitas varjupaigataotluse, selgitada, kas see kehtib ka juhul, kui sel kuupäeval ei olnud hiljem täiendava kaitse saanud isiku esitatud kaitsetaotluse kohta veel otsust tehtud. [lk 13]
- 23 d) Kolmanda küsimuse punktiga a palutakse põhjalikumalt selgitada direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punktis j sätestatud üldisi tingimusi, mille kohaselt peab pereliige seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega viibima samas liikmesriigis ja perekond pidi juba olemas olema päritoluriigis.
- 24 Sellega seoses tuleb selgitada, millised sisulised nõuded kehtestab direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmas taane käesolevas olukorras seosele rahvusvahelise kaitse taotlusega, viibimisele samas liikmesriigis ja perekonna olemasolule juba päritoluriigis. Esmajoones tuleb sellega seoses selgitada, kas täiendava kaitse saaja ja tema pereliikme, käesoleval juhul vanema perekonnaelu põhiõiguste harta artikli 7 tähenduses peab olema vastuvõtvast liikmesriigis jätkunud või on pereliikme staatuse olemasoluks piisav pelgalt asjaolu, et täiendava kaitse saaja ja pereliige viibivad samal ajal vastuvõtvast liikmesriigis.
- 25 Direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j sõnastus lubab oletada, et nõuetele „viibivad seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega“ ja „perekond oli juba olemas päritoluriigis“ tuleb anda selline tähendus, et üksnes asjaolust, et täiendava kaitse saaja ja tema pereliige viibivad samal ajal vastuvõtvast liikmesriigis, ei piisa. Nõue, et perekond pidi juba olemas olema päritoluriigis, põhineb eeldusel, et tuumperekonna liikmete seotus päritoluriigis esineva olukorraga, mille tõttu taotletakse kaitset, toob üldjuhul kaasa olukorra, et ka pereliige ise on ohus (vt direktiivi 2011/95/EL põhjendus 36). Sellele viitab ka direktiivi ülesehitus, millega seoses tuleb arvestada direktiivi 2011/95/EL artiklit 23 ning põhjendusi 16, 18 ja 19. Direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõige 1 käsitleb perekonna ühtsuse säilitamist. Vastavalt direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikele 5 kohaldatakse seda artiklit lisaks direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j teises taandes nimetatud pereliikmetele ka teiste lähisugulaste suhtes, kes elasid päritoluriigist lahkumise ajal koos perekonnaga ja sõltusid sel ajal täielikult või peamiselt rahvusvahelise kaitse saajast. Mõlemast sättest [lk 14] nähtub, et direktiivi 2011/95/EL artikkel 23 järgib eelkõige perekonna sõltuvate liikmete, eriti alaealiste laste huve. Selle kaitse-eesmärgi elluviimiseks seab nimetatud säte soodsamasse olukorda ka muud selles sättes nimetatud pereliikmed. Sätte sellist tõlgendust toetavad direktiivi 2011/95/EL põhjendused 18 ja 19. Direktiivi 2011/95/EL põhjendus 18 kohustab liikmesriike silmas pidama eelkõige lapse huve ja viitab sellega seoses eeskätt perekonna ühtsuse põhimõttele. Vastavalt

direktiivi 2011/95/EL põhjendusele 19 tuleb pereliikme mõiste määratlust laiendada, et võtta arvesse erinevaid ülalpidamisega seotud olukordi ja pöörata erilist tähelepanu lapse huvidele. Ka direktiivi 2011/95/EL põhjendusega 16, mille kohaselt püütakse selle direktiiviga tagada varjupaigataotlejate ja nendega kaasas olevate pereliikmete inimväärkuse ja varjupaigaõiguse austamine, ei ole vastuolus tõlgendus, mis seab tingimuseks perekonna ühtsuse taastamise nii, et vanemad kannavad tegelikku vastutust lapse eest; seejuures ei jäta eelotsusetaotluse esitanud kohus tähelepanuta, et sõnu „kaasas olevad“ saab tõlgendada ka laialt (vt sõnade „kaasas olevad“ tõlgenduse kohta liidu kodaniku õigusi puudutavas kontekstis [...] Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Singh jt, C-218/14, EU:C:2015:476, punkt 54). Teleoloogilisest seisukohast räägib mitu asjaolu selle poolt, et direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmas taane seab sellega, et piirab pereliikmete mõistet tuumperekonna liikmetega (vanemad ja nende alaealised lapsed), sellega, et loob „seose rahvusvahelise kaitse taotlusega“, ja sellega, et kehtestab eelduse, et „perekond oli juba olemas päritoluriigis“, tingimuseks, et pereliikmete perekonnaelu põhiõiguste harta artikli 7 tähenduses jätkub. Põhiõiguste harta artiklit 7 tuleb lugeda koosmõjus kohustusega seada esikohale lapse parimad huvid, mida tunnustab harta artikli 24 lõige 2, ja arvestades lapse vajadust säilitada regulaarsed isiklikud suhted oma mõlema vanemaga, mis on leidnud väljenduse sama artikli lõikes 3 (Euroopa Kohtu 6. detsembri 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades O. ja S. vs. Maahanmuuttovirasto ja Maahanmuuttovirasto vs. L., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012: 776, punkt 76). Perekonnaelu iseloomustab lisaks õigussuhete olemasolule perekonna *de facto* ühtsus (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 2. novembri 2010. aasta otsus Yigit vs. Türki, nr 3976/05, CE:ECHR:2010:1102JUD000397605, [lk 15] punkt 93) ja tugevalt väljaarenenud perekondlik lähedus vanemate ja nende alaealiste laste vahel [...]. Seega ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates lähtuda sellest, et direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmandas taandes sätestatud tingimused on täidetud ka juhul, kui eesmärk, mille järgimiseks soovib taotluse esitanud vanem vastuvõtvast liikmesriigis viibida, ei hõlma konkreetsel juhul vähemasti ka vastutuse võtmist täiendava kaitse saanud alaealise vallalise lapse eest.

- 26 e) Kolmanda küsimuse punkt b on seotud kolmanda küsimuse punktiga a ja selle eesmärk on kindlaks teha määrava tähtsusega kuupäev, millest alates täiendava kaitse saaja ja tema vanem oma perekonnaelu vastuvõtvast liikmesriigis põhiõiguste harta artikli 7 tähenduses jätkasid.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j eesmärkidega, mida on kirjeldatud käesoleva eelotsusetaotluse punktis [23]d, kooskõlas see, kui varjupaigataotleja võib pereliikme staatuse põhjendamiseks ilma igasuguse ajalise piiranguta tugineda pereelu jätkamisele. Nõue „seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega“ võiks siinjuures kinnitada, et direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkt j seab tingimuseks, et perekonna *de facto* ühtsuse taastamine peab toimuma teatud tähtaja jooksul pärast riiki sisenemist.

- 28 Lisaks viitavad sõnad „vastutav“ ja „on alaealine“ direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmandas taandes sellele, et täiendava kaitse saaja pidi määrava tähtsusega kuupäeval, millest alates jätkati perekonnaelu vastuvõtvas liikmesriigis, olema veel alaealine direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti k tähenduses.
- 29 f) Neljanda küsimusega tuleb selgitada, kas varjupaigataotleja staatus pereliikmena direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses lõpeb, kui täiendava kaitse saaja saab täisealiseks ja sellega seoses langeb ära vastutus isiku eest, kes on alaealine ega ole abielus? **[lk 16]**
- 30 Direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmas taane sätestab, et rahvusvahelise kaitse saanud isiku isa on pereliige, kui isik on alaealine; ta viibib seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega samas liikmesriigis ja perekond oli juba olemas päritoluriigis. Pereliikme staatuse seostamine direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punktis k piiratud perioodiga, mil täiendava kaitse saaja on alaealine, ning direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmandas taandes sätestatud nõue silmas pidada lapse huvisid võiksid kinnitada, et isa staatus pereliikmena direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses lõpeb, kui täiendava kaitse saaja saab täisealiseks.
- 31 Juhul kui täiendava kaitse saaja isa staatus pereliikmena direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti j kolmanda taande tähenduses jätkub põhimõtteliselt ka pärast lapse täisealiseks saamist, tuleb selgitada, kas see staatus – lisaks olukorrale, kus isa viibimine vastuvõtvas liikmesriigis või lapse õigus kaitsele lõpeb – lõpeb teatud kuupäeval või teatud sündmuse toimumisel.
- 32 [...] [eelotsusetaotluse põhjendus]
[...]